

Dapurtt minni

Oddagrein

Í hesum døgum hava fólk um allan heim hildið minningarhátíð fyrri teimum, sum lótu lív í Hiroshima og Nagasaki. Samstundis er aftur kyknad upp orðaskifti um kjarnorkuvápn og alt, ið har hongur uppi. Søguførðingar eru eisini av álvara farnir undir at kanna avgerðina um at nýta kjarnorkubumburnar móti japanska fólkinum og niðurstøðan er, at tað var púra óneyðugt at nýta hesi ræðuligu vápn. Japan var longu í juni 1945 til reiðar at geva seg treyta-leyst yvir, men USA lætst ikki um vón. Truman, nakrir av herleiðarunum og nakrir av vísindamonnum *vildu* sleppa at royna nýggja vápn-ið. Tað eigur í hesum sambandi at verða nevnt, at eitt nú Eisenhower, ið annars ikki var bleytur av sær, var ímóti at nýta bumbuna. Hann helt tað vera ómoralskt at tyna tveir stórbýir, ið als ongan hernaðarligan týðning høvdu. Í Hiroshima og Nagasaki vóru at kalla bert kvinnur, børn og gomul og hernaðarliga høvdu býirnir sum nevnt ongan týðning.

Bumban varð roynd og síðan hevur verðin ikki verið tann sama. Alt er vorðið øðrvísi. Vitanin um, at tað kring um heimin eru kjarnorkuvápn, ið kunnu oyða alla klottuna fleiri hundrad ferð, hevur havt sína ávirkan á øll tilvitandi menniskju. Tankin um, at ein einstakur persónur við at trýsta á ein knött kann tyna alt lív á foldini, nær tað skal vera, er ikki lættur at liva við og tí skúgva tey flestu henda tanka til viks.

Stórveldini hava gjørt nógv til tess at forða øðrum londum at útvega sær kjarnorkuvápn. Ikki hevur hesin politikur eydnast væl, tí í dag hava ikki færri enn 20 lond kjarnorkuvápn – teirra millum eru Ísrael, Pakistan, Iran, Suðurafrika, India og Egyptaland. Bert í gamla Sovjet eru fimm atomveldi! So ikki kann annað sigast, enn at mannaættin hevur góðar grundir at óttast hetta ræðuliga vápnid, ið einaferð varð ætlað at gera enda á øllum kriggjum. Soleiðis hevur ikki gingist og jú fleiri ið útvega sær kjarnorkuvápn, jú størri er vandin fyrri eini heimsumfatandi vanlukku. Við vápnunum fylgir jú tann vanlukku logikkur, at tey skulu helst verða brúkt. Ella sum ráðgevarar forsetans søgdu í juli 1945: – Um tað kemur upp, at forsetin ikki vildi nýta bumbuna eftir alt tað, hon hevði kostað skattgjaldaranum, so fór hann at verða settur fyrri ein ríkisrátt! Hetta er klassisk vápnærska og klassiskur hernaðarlogikkur. Júst av hesi orsök royndu stórveldini at forða spjading av kjarnorkuvápnunum. Men hernaðarærskan kann ikki verða steðgað við sáttmálum og traktatum eina. Henni kann bert fólkid steðgað. Heimsins fólk (friðarræslurnar) steðgaðu royndarspreiðingum USAs og Sovjets í atmosferuni. Fólk royna nú at steðga machogaullistinum og ørvitisfiskinum Chirac á Muroroa og heimsins fólk eru tey einastu, ið kunnu forða einum ella øðrum krigsgalningi onkra staðir í heiminum at byrja eitt kjarnorkukriggi. Ella við øðrum orðum: lív má av nýggjum birtast í friðarræslurnar. Tað hevur ongantíð verið størri tørvur á hesum fólkaræslum enn júst nú.

Sosialurin

Viðmerking

Hvat kundi Føroya Landsstýri vita?

Nakrir av heimligu fjølmiðlum okkara hava seinastu dagarnar endurgivið burtur úr einari kanning, sum hevur staðið í danska blaðnum »Økonomisk Ugebrev«.

Kanningin snýr seg m.a. um, um tað var í lagi, at danska stjórnin góðtók, at Den Danske Bank seldi partabrevini í Føroya Banka, sjálvt um tap og avsetingar beint aftan á ruku upp íggjøgnum.

Teir, sum eru við í hesi kanning, eru toppleiðarar í donskum vinnulívi. Ikki færri enn 200 buskapar- og figgarstjórar eru við, og talan er um stjórar í fyrirkomandi við ikki minni enn 100 mió. kr. í umsetningi og við ikki færri enn 50 medarbeiðarum.

43% av teimum, sum svaraðu, siga, at tað var í lagi, at Den Danske Bank slapp sær av við partabrevini í Føroya Banka. 27% halda hetta vera átalvert, meðan 30% onga støðu hava.

Sjálvsagt skal eg ikki leggja meg út í, hvat danska vinnulívselitán heldur um hesi viðurskipti, men tað var nakað annað, sum fekk meg at taka pennin fram.

Tað er nevniliga so, at kanningin frikennir Den Danske Bank fyrri meðabyrgd fyrri tí misskiljing, at ikki meira tap skuldi staðfestast í Føroya Banka. Og so halda somu stjórar, at hesa ábyrgd eiga leiðslan í Føroya Banka og Føroya Landsstýri.

Tað er møguliga rætt, sæð frá einum vinnulívsstjórnar-mið, at Den Danske Bank gjørdi tað einasta rætta. Men tað er uttan nakran sum helst iva púra rætt, at leiðslan í Føroya Banka átti at vitað um tað, sum fór at henda. Men hvussu í allari víðu verð skuldi Føroya Landsstýri vita um hesi viðurskipti, sum fyrri landsstýrið altið hevur verið og enn er ein afturlatin heimur.

Hetta verður ikki sagt fyrri at tváa hendur. Men hetta verður sagt fyrri at vísa á tann veruleika, at Figgjar-eftirlitið, sum ger av lagnuna hjá peningastovnunum, hevur bert fráboðanarskyldu mótevís donskum ráðharrastovum og ikki mótevís Føroya Landsstýri.

Hin vegin so gjørdi



hvarri danska stjórnin ella Figgjargrunnurin frá 1992 nakra sum helst roynd at greiða føroyskum politikkarum frá, hvat Figgjareftirlitið var komið til, fyrr enn skaðin var hendur.

Fjølmiðlar okkara, sum hava viðgjørt hesa kanning, hava teimum so líkt ongan kritiskan spurning sett til kanningarúr-litið og enn minni biðið føroyskar politikkarar um viðmerkingar.

Tað, sum nú er sera umráðandi, er, at vit ikki koma aftur í slíka støðu, sum vit hava verið seinastu árin. Tískil má tað verða eitt avgjørt krav frá føroyskari síðu, at tær fráboðanir, sum Figgjareftirlitið letur donskum ráðharrastovum viðvíkjandi føroyskum peningastovnum, sjálvandi eisini verður latið Føroya Landsstýri. Tað er hóast alt her, rokningin fyrr ella seinni endar.

Fyrst tá vit hava fingurin á pulsinum um støðuna í okkara peningastovnum, fyrst tá kann danska vinnulívs-elitan siga, at vit eru partur av ábyrgdini. Men vit kunnu ikki fylgja gongdini, tá vit ikki fáa teir neyðugu upplýsingarnar.

Persónliga haldi eg, at tað eini vera meira natúrligt, enn at Føroya Landsstýri fær hesar fráboðanar á jøvnum fœti við danskar ráðharrastovur.

So hetta er enn eitt upplagt mál at taka við á dagskránni til samráðingarnar við donsku stjórnina komandi mánaða.

Jónnes Eidesgaard,
landsstýrismaður

JA!

Eg gerist haldari av **Tíðindablaðnum Sosialinum** og fáið blaðið **5 ferðir um vikuna**

- ☐ Haldarar í Føroyum: 225 kr./ársstj.
- ☐ Haldarar í Danmark: 425 kr./ársstj.
- ☐ Haldarar í Danmark (5 bl. í senn): 340 kr./ársstj.
- ☐ Onnur lond: Ymiskir prísir

Til ber **altíð** at gerast haldari og góðið verður bert fyrri blaðini, ið eftir eru av ársfjórðinginum.

Navn: _____

Bústaður: _____

Bygd/býur: _____ Tlf. _____

Kannað postveikinum.

Ókeypis
Sosialurin
indar
postgjaldið

64

Tíðindablaðið
sosialurin

Postboks 76,
FR-110 Tórshavn